

Arbetsmarknadsdepartementet

De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet - värdet av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö (SOU 2022:47)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss av den 9 september 2022 (A2022/01193) ombetts att yttra sig över betänkandet *De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet – värdet av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö (SOU 2022:47)*.

Utredningen har haft i uppdrag att utvärdera de regionala skyddsombudens verksamhet och lämna förslag på hur de regionala skyddsombuden kan ges bättre förutsättningar att utföra sitt arbete.

Utredningens bedömningar och förslag

Utredningen gör bedömningen att den samlade skyddsombudsverksamheten, där den i dag bedrivs, uppnår syftet med sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt och därmed bidrar till de övergripande samhällsmålen om en tillfredställande arbetsmiljö.

Enligt utredningen finns det flera skäl som talar för att det införs en ökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud. Utredningen föreslår därför en ändring i 6 kap. 2 § tredje stycket arbetsmiljölagen (1977:1160). Utredningen föreslår att ett regionalt skyddsombud även ska få utses för ett arbetsställe där en arbetstagarorganisation inte har någon medlem, men är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren på arbetsstället. En förutsättning föreslås fortsatt vara att det vid arbetsstället inte finns en skyddskommitté enligt lagens bestämmelser. I förtydligande syfte tillförs en hänvisning till 6 kap. 9 a § arbetsmiljölagen.

Utredningen föreslår även att det statliga anslaget till den regionala skyddsombudsverksamheten succesivt ska höjas från och med budgetåret 2024 med 10 miljoner kronor årligen under en

treårsperiod, totalt 30 miljoner kronor. Vidare föreslår utredningen att regeringen ska ge Arbetsmiljöverket som återrapporteringskrav att redovisa de insatser riktade till små företag som Arbetsmiljöverket gör och ta fram och tillhandahålla information, där små företags behov särskilt ska beaktas. Utredningen föreslår även att regeringen bör uppdra åt Arbetsmiljöverket att i samråd med LO, TCO och Saco, ta fram en ny modell för redovisning av den regionala skyddsombudsverksamheten.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Utredningen redogör i avsnittet ”Arbetsmiljölagen är en ramlag” bl.a. för det internationella ramverket rörande arbetsmiljöfrågor (avsnitt 4.3). Utredningen nämner att Sverige har åtagit sig förpliktelser på arbetsmiljöområdet genom att ratificera Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner samt att ILO har antagit mer än 40 konventioner på området. Av särskild vikt anges vara exempelvis konvention (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö som lägger grunden för ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Likaså anges konvention (nr 155) om arbetarskydd och arbetsmiljö vara central som bland annat kräver en sammanhängande nationell arbetsmiljöpolitik samt åtgärder för att främja arbetsmiljö och förbättra arbetsförhållandena.

Utredningen bedömer i konsekvensbeskrivningen förslaget om en utökad regional skyddsombudsverksamhet som förenligt med Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner (avsnitt 11.2.3).

Betänkandet innehåller ingen referens till specifika artiklar i de omnämnda konventionerna eller någon närmare analys i förhållande till sina förslag.

Förslaget om en utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud i två tidigare utredningar

Som utredningen redovisat har förslag om ökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud föreslagits av två tidigare utredningar, nämligen i betänkandet Bättre arbetsmiljöregler II (SOU 2007:43) och betänkandet Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas ansvaret för arbetsmiljön? (SOU 2017:24). Förslagen innehöll inte en hänvisning till 6 kap. 9 a § arbetsmiljölagen men var i övrigt likalydande med det nu remitterade förslaget.

ILO-kommittén lämnade remissyttranden avseende båda dessa betänkanden. Enligt ILO-kommittén stod förslagen inte i strid med Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

Relevanta ILO-konventioner

Nedan följer en genomgång av de ILO-konventioner som ratificerats av Sverige och som ILO-kommittén bedömer vara relevanta för förslaget om utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud.

ILO:s konvention (nr 155)

Konvention (nr 155) om arbetarskydd och arbetsmiljö ratificerades av Sverige 1982 (prop. 1981/82:166). Artikel 19 i konventionen innehåller bestämmelser om att det inom arbetsgivarens arbetsmiljöarbete ska ske samverkan mellan arbetsgivaren och företrädare för arbetstagarna. Av artikel 19 e) anges att åtgärder ska vidtas på företagsnivå så att arbetstagare och deras företrädare, och i förekommande fall deras representativa organisationer, har möjlighet att utföra undersökningar om alla aspekter på arbetarskydd som har samband med arbetet. Detta i enlighet med nationell lagstiftning och företags praxis.

ILO:s konvention (nr 187)

Konvention (nr 187) om ett ramverk för främjande av arbetsmiljö ratificerades av Sverige 2008 (prop. 2007/08:69). Artikel 4 i konventionen rör det nationella systemet för arbetsmiljö. I punkten 2 d anges att bland annat följande ska ingå:

- ett system som garanterar att nationella lagar och förordningar efterlevs, b.l.a. inspektionssystem och
- arrangemang för att på företagsnivå främja samarbete mellan ledningen, arbetstagarna och deras representanter som ett väsentligt inslag i arbetsplatsrelaterade förebyggande åtgärder.

ILO:s konvention (nr 184)

Konvention (nr 184) om arbetarskydd i lantbruket ratificerades av Sverige 2004 (SÖ 2004:7). Av intresse för utredningens förslag är artikel 8 b), som föreskriver att arbetstagare i lantbruket ska ha rätt att delta i tillämpning och översyn av säkerhets- och hälsoåtgärder samt ha rätt att välja skyddsombud och medlemmar i skyddskommittéer.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén delar utredningens bedömning att förslaget om utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud inte står i strid med ILO-konventionerna (nr 155) och (nr 187).

Det kan i sammanhanget påpekas att på internationella arbetskonferensens hundrationde möte i juni 2022, fick dessa konventioner status som kärnkonventioner, vilket understryker deras betydelse.

I beslutet har deltagit undertecknad Cathrine Lilja Hansson och ledamöterna Anne-Sofie Daleng, Ola Brinnen, Anna Bergsten, Cyrene Martinsson Waern och Elise-Marie Donovan.

Närvarande har även varit Annette Elfborg och Helle Ellehøj från sekretariatet, ersättarna Emelie Barbou des Places, Anders Jonsson och Sophie Silverryd samt experterna Frida Öhlen, Sonila Yliniemi, Maria Magnusson, David Folke och Annika Höög samt adjungerade sekreterarna Sofia Rasmusson och Arvid Rosenlöf. Ärendet har handlagts av undertecknad adjungerad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Cathrine Lilja Hansson
Ordförande

Arvid Rosenlöf
Adjungerad sekreterare